

Työssä Suomessa

Kohti työelämää

On tärkeää tietää, että suomalaisen työympäristön kieli on suomi. Työpaikat, joissa työkielenä on englanti, muodostavat pienen vähemmistön työpaikoista. Työllistyäksesi sinun tulee opetella suomen kieli.

Kotoutumissuunnitelma ja kotoutumiskoulutus

Kun asettaudut kuntaasi, ilmoittaudu paikalliseen työ- ja elinkeinotoimistoon (TE-toimistoon) työttömäksi työnhakijaksi. Toimistossa työntekijät neuvovat sinua koulutus- ja työllistymisasioiden, ja saat tietoa avoimista työpaikoista. TE-toimiston kautta voit myös päästä kotoutumiskoulutukseen, jossa opitaan suomen tai ruotsin kieltä sekä yhteiskuntatietoutta. Maahanmuuttajana sinulla on asiakkaana oikeudet samoihin palveluihin kuin suomalaisilla.

Kiintiöpakolaisena sinulla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jonka kesto on yksilöllinen yhdestä kolmeen vuoteen. Kotoutumissuunnitelma tehdään yhdessä sinun, kunnan sosiaalityöntekijän tai TE-toimiston virkailijan kanssa. Sinulle tehdään ensin alkukartoitus, jossa selvitetään koulutuksesi, työkokemuksesi ja kielitaitosi. Alkukartoitukseen on tärkeää ottaa mukaan kaikki mahdolliset koulutus- ja työtodistukset. KELA selvittää niitä myös tarvittaessa ja kirjoittaa listaa työkokemuksistasi.

Alkukartoituksen perusteella sinulle ja perheesi jäsenille tehdään kotoutumissuunnitelma, johon kirjataan suunnitelma suomen kielen opinnoista, työharjoittelusta, työelämävalmennuksesta ja ammatillisesta koulutuksesta. Lapsille ja nuorille kirjataan suunnitelma valmistavasta opetuksesta tai perusopetuksesta. Maahanmuuttajalla on velvollisuus osallistua kotoutumissuunnitelman laatimiseen sekä suunnitelmassa sovittuihin toimintoihin. Yleensä kotoutumissuunnitelma tehdään vuodeksi kerrallaan.

Aikuiset maahanmuuttajat aloittavat kotoutumisensa yleensä kotoutumiskoulutuksena, joka keskittyy aluksi suomen kielen opintoihin. Lapset ja nuoret osallistuvat perusopetukseen valmistavaan opetuksen, jotta pääsevät sen kautta mukaan perusopetukseen. Jos perheessä on pieniä lapsia kotona, voidaan äidille järjestää joustavaa kotoutumiskoulutusta.

Työnhaku

Työn haku vaatii Suomessa henkilökohtaista aktiivisuutta ja verkostoitumista, vaikka maahanmuuttajaa tuetaankin työnhaussa. TE-toimisto antaa tietoa sopivista avoimista työpaikoista, samoin saat tarvittaessa opastusta työhakemusten valmisteluun jo kotoutumiskoulutuksen aikana.

On erittäin hyödyllistä tehdä itsestä valmis ansioluettelo (Curriculum Vitae /CV) ja mahdollisimman pian oppia hakemaan avoimia työpaikkojen ilmoituksia internetsivuilta, esim. työministeriön [Avoimet työpaikat -sivustolta](#). On tärkeä myös kirjoittaa valmiiksi vapaamuotoisen työhakemuksen pohjia ja tarkistuttaa niiden suomen kielen oikeellisuus.

Mieti siten jo tarkkaan nykyisessä olinpaikassasi mitä osaat, mitä haluaisit tehdä, ja mitä taitoja sinulla on. Työpaikka Suomessa tarjoaa sinulle aina uusia ystäviä, kollegoita ja lisäharjoitusta suomen kielen taitojesi kartuttamisessa. Se tarjoaa myös mielenkiintoisen tehtävän, antoisan sisällön ja hyvän elämänrytmin päiviisi. Moni työpaikka tarjoaa myös terveyst- ja liikuntapalveluita, joita voit työntekijänä käyttää. Vaikka sinulle tarjottu työpaikka ei ihan vastaisi taitojasi, on se hyvä ottaa vastaan.

Suomessa ainoastaan pieni osa avoimista työpaikoista tulee avoimeen hakuun. Siksi ystävä- ja tuttavaverkostot ovat tärkeitä tietokanavia uusien paikkojen löytämiseksi. Useimmiten työhakemus tehdään nykyisin internetissä, mikä edellyttää riittäviä tietoteknisiä taitoja, samoin suomen kielen hallintaa.

Työntekijän velvollisuudet ja oikeudet

Pääosin työaika on 40 tuntia viikossa ja 8 tuntia päivässä. Ajat vaihtelevat kuitenkin jonkin verran työaloittain. Ylityöstä sovitaan erikseen työnantajan kanssa. Alasi ammattiliittoon kuulumisen on vapaaehtoista Suomessa. Liittyessäsi oman alasi liittoon sinulla on mahdollisuus kysyä ammattiliitosta juridisia neuvoja ongelmatilanteissa ja saada apua erilaisiin työehtoihin ja työntekoon liittyviin kysymyksiin.

Suomessa on vapaaehtoinen työttömyyskassajärjestelmä. Työttömyyskassaan kuuluva työntekijä maksaa työssä ollessaan työttömyyskassalle jäsenmaksua. Jos työ loppuu ja työntekijä jää työttömäksi, hän voi hakea kassasta ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa. Työttömyyskassaan liittyminen kannattaa, koska ansiosidonnainen päiväraha on suurempi kuin tavallinen työttömyysturva.

Ammattiliittoon liittyessäsi voit liittyä liiton työttömyyskassaan. Ammattiliitto ja työttömyyskassa ovat kuitenkin kaksi erillistä järjestelmää. On olemassa myös työttömyyskassoja, joihin voit liittyä olematta minkään ammattiliiton jäsen.

Ansiosidonnaisen päivärahan saamiselle on joitakin ehtoja, jotka on täytettävä, ennen kuin päivärahaa on mahdollista saada, esimerkiksi työttömyyskassaan on kuuluttava tietty aika ennen työttömäksi jäämistä. Ota selvää näistä ehdoista heti työttömyyskassaan liittyessäsi.

Työn alkaessa tehdään kirjallinen työsopimus työnantajan ja työntekijän välillä, missä määritetään työtehtävät, työn olosuhteet ja palkka. Työsuhde voi olla toistaiseksi voimassa oleva tai määräaikainen. Työnantaja on velvollinen järjestämään työntekijälleen työterveyshuollon ja maksamaan työntekijästään eläkemaksua.

Valtio ja kunnat keräävät veroja palveluiden kulujen kattamiseksi. Työntekijä maksaa työstään veroa. Työnantaja maksaa verot suoraan palkastasi. Sinun tulee toimittaa verokorttisi työnantajalle, jossa näkyy veroprosentti, jonka mukaan palkastasi otetaan. Verokortin saa verotoimistosta hakemalla tai sähköisesti internet-sivustosta.

Ollessasi tyytymätön työolosuhteisiisi sinun tulee kertoa siitä lähiesimiehellesi. Jos koet, ettet tule kuulluksi, sinulla on mahdollisuus pyytää työpaikkasi luottamusmies tai työsuojeluvastaava mukaasi neuvotteluun esimiehesi kanssa. Työhön liittyvistä ongelmista voi keskustella myös työterveyshoitajan tai työterveyslääkärin kanssa.

Suomessa ei sallita työpaikkakiusaamista, työsyryntää tai esim. seksuaalista häirintää, joten jos koet että sinua häiritään, raportoi ja kerro siitä heti esimiehelle tai työterveyslääkärille.

Pääosin työtä tehdään työsopimuksen alaisesti, mutta Suomessakin on tarjolla nk. harmaan talouden työsuhteita, joissa ei tehdä kirjallista sopimusta eikä makseta veroja. Näitä töitä maahanmuuttajan tulee välttää. ”Pimeä”, verottomana tehty työ on Suomessa lain vastaista, ja niissä työntekijän oikeudellinen asema on heikko. Hyväksyttäviä verottomia tuloja Suomessa ovat lain mukaisesti esim. marjojen poimimisesta ja pullojen keräyksestä saadut tulot.

On tärkeä muistaa, että ammatillinen koulutus ja hyvä suomen kielen taito vahvistavat asemaasi virallisilla työmarkkinoilla.

Suomalainen työkuulttuuri

Verrattuna moniin maihin ja kulttuureihin suomalainen työkuulttuuri on tasa-arvoinen ja itseohjautuva. Työntekijä yleensä sinuttelee esimiestään. Esimies ei koko ajan valvo työntekijöiden

työntekoa. Hän antaa työntekijälle työtehtävät ja odottaa, että työntekijä päättää itse työn tekemisen yksityiskohdista. Jos työntekijä ei osaa tai voi tehdä annettua työtehtävää, hän käy suoraan kysymässä ohjeita esimieheltään. Suomalaisessa työkulttuurissa pidetään tärkeänä, että sovitusta asioista pidetään kiinni.

Suomessa on tärkeää myös noudattaa aikatauluja. Töihin tullaan yleensä sovittuna aikana. Kello 8.00 tarkoittaa tasan klo 8.00, ei kello 8.10. Myöhästyminen on epäkohteliasta, koska muut joutuvat odottamaan myöhässä tulevaa. Jos tiedät myöhästyväsi, on suomalaisittain kohteliasta kertoa siitä etukäteen. Jos työpaikalla on liukuva työaika, työntekijän on itse pidettävä huoli, että hän tekee sovitun pituisen työajan.

Suomalaiset puhuvat työelämässä usein työasioista suoraan, eikä työasioista suoraan puhumista pidetä epäkohteliaana. Jos esimerkiksi aika ei riitä työtehtävän tekemiseen, se sanotaan suoraan esimiehelle. Kokouksissa ja palavereissa voidaan lyhyen tervehtimisen jälkeen mennä suoraan asiaan. Esimies ei ehkä kysy mitä työntekijöille kuuluu. Suomalainen viestintä saattaa siksi työsuhteen alussa tuntua maahanmuuttajasta jopa epäkohteliaalta.

Uskonnolliset rituaalit kuuluvat harvoin suomalaiselle työpaikalle. Suomalaisille uskonto on useimmiten yksityinen, työn ulkopuolelle kuuluva asia. Joillakin työpaikoilla on järjestetty rukouspaikka, jos useat työntekijät ovat sitä toivoneet. Jos työntekijä haluaa pitää kesken työpäivän esimerkiksi rukoushetken, sen täytyy tapahtua sovittujen taukojen yhteydessä. Uskonnosta kertovat ulkoiset merkit, kuten päähuvit ovat Suomessa sallittuja, mutta työpaikoilla voimassa olevia pukeutumissääntöjä esim. työturvallisuudesta johtuen on noudatettava. Näistä asioista voi asiallisesti keskustella oman esimiehen kanssa.